

A leptekvaitas kuszóden van Kőszeg

TÓTH KATA

katalin.toth@vasnepe.hu

KŐSZEG Új típusú intézmény vagyunk, egyfolytában tanuljuk azt az új világot, aminek egy szegletét jobbá, élhetőbbé, vonzóbbá szeretnénk tenni, mondja Mislivetz Ferenc, a két éve létrehozott Felsőbbfokú Tanulmányok Intézetének (FTI) főigazgatója.

A felújítás alatt álló épületek közül a Szemző Ház heteken belül, a Sgraffitós ház 2018 februárjától, a Hankiss-archívumnak is helyet adó Festetics-palota várhatóan jövő nyár végétől működik majd, míg a Bálház, a Zsinagóga és a Bencés színház hármasa 2018-2019 között készülhet el. A főigazgató meg van győződve arról, hogy a város arculatát, szellemiségét döntően befolyásolja majd az épületegyüttes.

– A munkálatok – a szak tudás mellett, amiben nincs hiány – összehangoltabb együttműködést és a részfeladatok mellett a nagy kép, a végcél követését is megkövetelik. Ehhez komplexebb szemléletre, együttműködési készségre és felelősségvállalásra van szükség – ad hangot véleményének Mislivetz professzor, aki a jelentős csúszások ellenére is bizakodó. Intézeti kutatómunkájuk ars poeticáját úgy fogalmazza meg:

– Ne áltassuk magunkat azzal, hogy megmaradhatunk a világ kis békés szigetének. Ha a nyertesei akarunk lenni az egyre mélyebb hullámokat vető globális átrendeződésnek, Polányi Károly szavaival a Nagy Átalakulásnak, akkor élen kell járnunk a komplex és összefonódó folyamatok megértésére és esetleges alakítására. Ha pedig az intézetünk egy kicsit is hozzá tud járulni ehhez, ha alternatívát tud kínálni, akkor már nagy lépést tettünk. És erre most van esély – mondja meggyőződéssel.

A felújítandó épületek bejárása után találkozunk. Megtudjuk, oktatási, kulturális, kutatási célokra 25 évre bocsátotta rendelkezésre a város még 2005-ben a Chernel utca 14. szám alatti Sigray-palotát, az intézet és a Pannon Egyetem campusának jelenlegi székhelyét. Akkor vált használhatóvá a padlástér és a pince, az épület legimpozánsabb és legtagabb terei.

– Az intézet egyik felvállalt célja – a benne működő KRAFT központ neve is erre utal – Kőszeg városának fejlesztése, vonzóbbá tétele. Mi kell ahhoz, hogy ténylegesen új pályára álljon egy kisváros?

– Ha új funkciókat keresünk egy 800 éves település számára, a legmélyebb gyökereknél kell kezdenünk. Ez hatalmas felelősség, és nem is egyszerű új funkciókkal megtölteni és fenntarthatóvá tenni a 4-500 éves épületekből álló fantasztikus épített örökséget. Ha az a célunk, hogy Kőszeg kisugárzása messzebb mutasson, át a nyugati és déli határon, akkor az infrastruktúrális, szolgáltató és háttérintézmény-rendszernek is adtnak kell lennie. Ehhez a sokat hangoztatott társadalmi felelősségvállalásnak minden szereplő esetében magas szinten és összehangoltan kellene érvényesülnie. Hogy egy most

Mislivetz Ferenc, a Felsőbbfokú Tanulmányok Intézetének főigazgatója

FOTÓ: SZENDI PÉTER

felmerült problémát említsek: a hetven éve érintetlen Festetics-palotában sajnos csak a restauráció előrehaladott fázisában találtak rá egy pusztító gombatenyészetre, ami több helyen megtámadta az épületet – ez hosszú ideig elhúzhatja a felújítást és költségvetéstöbbletet is jelenthet.

– Milyen újításokra készülnek?

– A felújítások a kezdeti nehézségek után 2017 második felétől felgyorsultak. Az épületek együttes képeznek majd, a szolgáltatásaik és a menedzselésük nem választható szét: az egyikben kutatás folyik, a másokban adminisztrációs munka, a harmadikban előadások, szemináriumok, a negyedikben kulturális műsorok lesznek, az ötödikben archívum, könyvtár, a zsinagógát műemlék jellegű helyként vallási célokra is igénybe lehet majd venni, de koncertekre, kulturális rendezvényekre is alkalmas lesz. A bencés rendházban kollégium, bentlakásos lehetőség áll majd a professzorok és diákok részére egyaránt. Hiszem, hogy fantasztikus dolgok valósulnak majd meg és érezhető lesz az is, hogy ezek a funkciók nemcsak kiegészítik, de fel is erősítik egymást. A Festetics-palota – a Chernel utca 10. – jó ideig az intézet központjaként fog szolgálni. Az épületben kap helyet a Hankiss Elemér-archívum és tudásközpont. Miután Elemér mindig kérdezett, az épületre már ráragadt a Kérdések Háza elnevezés. Ez egyben egy interaktív társadalmi tér is lenne, ahol nemcsak a tudósok és a diákok, hanem a közösségi polgárok, az ide látogató nagyközönség is részt vehet a kérdések megfogalmazásában vagy akár megválaszolásában. Ugyanakkor lesz lehetőség az elmélyült kutatómunkára is. A Hankiss-archívum mellett könyvtár, elmélyülősoba és vetítőterem

várják majd a kutatókat. Reméljük, hogy az épületet ősztől már használatba lehet venni. Az első emeleti, utcára néző nagypolgári szalont, Chernel István egykori könyvtárszobáját korhű módon szeretnék visszaállítani. A projekten az intézet és a város kiváló történészei, levéltárosai, irodalmárai, művészei dolgoznak *Mentényi Klárától Söptei Imrén és Bokányi Péter* keresztül *Pók Attiláig, Mizsei Zoltánig, Csepeli Györgyig*; a csapat *Mátay Mónika* koordinálja. A felújítandó Bálház az új koncepciójú kulturális és társadalmi központ szerepét tölti majd be. Szeretnénk visszaállítani a mozi, filmklubot működtetnénk, de továbbra is itt lehetnének a nagy bálók, a kisebb koncertek és a képzőműve-

Globális problémákra helyi válaszokat keres a második születésnapját ünneplő FTI

zeti kiállítások. A már használatba vett Zwinger csodálatos tér, de nem képes ellátni a kulturális és közösségi rendezvények iránt örvendetesen megnövekedett igényeket. A mellette lévő Szemző-házat (volt Művészeti Háza) is hamarosan birtokba veszik majd a kutatók. A volt bencés színházban strukturális problémákat találtak az építésszek, ezért azt két fázisban, komoly költség-többlettel lehet csak felújítani. Pozitívum még, hogy vannak együttműködő partnereink, akik hisznek abban, hogy a jól, adott esetben Kőszeg iskolavárosi múltját, ami a történelem pusztításai ellenére a város identitásának egyik legmélyebb gyökere,

vissza lehet építeni. Kiváló példa erre – egyben a szolidaritásra is –, hogy az Árpád-házi Szent Margit Gimnázium vezetői, látva a jelenlegi helyszűkét, több helyiséget felajánlottak ingyenes használatra, ahol a kutatóink zavartalanul dolgozhatnak.

– Nemrég kiírták a közbeszerzést a Pannon Egyetem kőszegi kampuszának új központjára és az FTI-IASK új épületére, amelyet a volt MÁV-gyermekotthonból alakítanak ki. Miből áll az a beruházás?

– A legnagyobb falat a MÁV-gyermekotthon, ami országos szinten is kiemelkedő projektnek tekinthető. Elkészült a látványterv, önálló mikrokozmosz lesz, ha megvalósul. Ha itt beindul az élet – amire még néhány évet biztosan várni kell –, az nagyon kitágítja majd a város szellemi horizontját és bizonyos értelemben fizikai határait. Kőszeg ezzel valóban egy új, 21. századi pályára kerülhet. A tervezett útfelújítások mellett remélem, a Gyöngyös-patak rehabilitációja is elindul és az épület a természeti környezetével együtt nagyságrendekkel növelheti meg az intézet és a Pannon Egyetem nemzetközi láthatóságát és vonzerejét. Díszterem, színházterem, koncertterem is lesz, kreatív városközpont idegennyelvi központtal, professzori szállások készülnek és megújul a park, remélhetőleg a sportlétesítményekkel együtt. Fontos, hogy egy ilyen intézményben lehessen kutatni: globalizációs, regionális, jövő- és trendkutatást is tervezünk és lényeges, hogy legyenek hozzáférhető adatbázisok, könyvtár és persze közösségi és rekreációs terek.

– Kőszegen indult újjára a KRAFT – Kreatív város – fenntartható vidék regionális fejlesztési stratégia, a kisvárosok szerepének megval-

toztatását, az oktatás szerkezetének fejlesztését tűzték ki célul öt éve. A civilek és a tudomány képviselőinek párbeszédére alapoznak, együttműködve a térség gazdasági életének szereplőivel, az önkormányzatokkal. Mi történt KRAFT-fronton 2017-ben?

– Büszke vagyok arra, hogy a KRAFT bekerült a magyar közigazgatás és adminisztráció világába. Ez nagyrészt a központot irányító *Gaál Zoltán* professzornak, a Pannon Egyetem korábbi rektorának és csapatának érdeme. Most arra van szükség, hogy találjuk ki újra és más-hogyan a magyar és közép-európai kis- és középvárosok jövőjét. A projekt megfogalmazásakor, a 2010-es évek elején az a szempont vezérelt, hogy a városfejlődés és a vidék fenntarthatósága szorosan összefügg, de ezeket az összefüggéseket, lehetséges szinergiákat minden esetben külön-külön fel kell tárni. Ehhez van szükség a KRAFT-kutatásokra és az összehasonlítást biztosító KRAFT-indexre. A jövőt nem elég a multikra bízni és az sem megoldás, hogy a központi kormányzat kitalálja, mi kell vidéken. Két éve nyolc település részvételével megalakult a Pannon Városok Szövetsége, idén márciusban szakmai egyeztetést szerveztünk a tagok és a regionális vállalatok képviselőinek, augusztusban a regionális és lokális fejlődés fenntarthatósági aspektusait vizsgáltuk Kőszegen a nemzetközi KRAFT-konferencián. Legutóbb két hete Nagykanizsán arról tanácskoztunk, hogyan lehet megállítani a fiatalok elvándorlását, hogyan tegyük ezeket a városokat sze-rethetővé, izgalmassá. Kőszeg után, jövőre Nagykanizsa a soros elnök. Hiszek abban, hogy ha a kis- és középvárosok egyesülnek, összeadják a képességeiket és együtt tudnak működni, akkor komoly

remény van arra, hogy a min-denkori kormányzat felé erősebb lobbierőt és integráltabb, hosszú távú fejlesztési potenciált képviseljenek. A vonzerejük pedig az együttműködéssel és összekapcsoltsággal együtt nő, vonzó perspektívát jelenthetnek majd a jövő generációi számára. Ha emellett még a város infrastruktúrája is javul, akkor megfordulhat egy igencsak negatív kiürülési tendencia, ami az egész régió szempontjából áttörést jelenthet. Ehhez persze a kutatások mellett állandó párbeszédben kellene tartani a feleket, remélem, erre a KRAFT-központ és az intézet a jövőben is képes lesz majd.

– A kapcsolatok építése, a közös új tudás generálása az intézetnek egyik fő funkciója. Állandó törekvésük az is, hogy a nagy, globális és a lokális kérdéseket összefüggésbe hozzák egymással. Mi ennek a jelentősége?

– Nagy bajban vagyunk, ha nincsenek lokális válaszok, ha el akarjuk szigetelni magunkat a világtól, amelyben naponta szembesülünk a migrációval, a vízkérdéssel vagy éppen az erőszakkal. Mi azt javasoljuk, hogy próbáljuk elemezni a kérdéseket: milyen helyi válaszokat lehet adni mondjuk a globális felmelegedésre a mezőgazdaságban, vagy a robotizációra az ipar területén; hogyan lehet felkészülni az új járványokra. Mit tehetünk Nyugat-Magyarország fizikai, energetikai fenntarthatóságáért? Lényeges, hogy ez minél szélesebb körhöz eljusson. Az intézetben a globális kérdések elemzését a Polányi-központ végzi, olyan nemzetközi hírf kutatókkal, mint *Stuart Holland* vagy *Daniel Brooks*. A nemzetközi együttműködés ezen a téren döntő. Nemrég csatlakozott az Intézethez *Erhard Busek*, Ausztria volt alkancellárja, aki jelenleg a Duna-régió és a Közép-Európa Intézet vezetője. A honlapunk magyar-angol nyelvű, interaktív, tudanyagot lehet róla letölteni: idén előfordult, hogy több százan, sőt több ezren követték az online közvetítéseinket. Ezzel forradalmasítani lehet az információ-áramlást és az egyetemi munkát. Persze fontos a hagyományos tudásterjesztés: könyveket is adunk ki, tavaly hetet; idén kilencet, másik öt előkészsületben van, magyarul vagy angolul olvashatók. Fontos misszióink még, hogy a tágabb közép-európai makrorégiót bevonjuk a munkába és az onnan jövő értékeket, szellemi kapacitást felhalmozzuk. Az intézet főállású munkatársainak jelentős része nem magyar – a Balkánról és a volt Jugoszlávia területéről jöttek, vannak britek, portugálok, az intézet munkanyelve az angol. És ha már a kutatásokról és a projektekről tartunk: a Hankiss-központban „beszélő házakat” – élő embereket, fotókat, tárgyi emlékeket, levéltárakat – faggatnak a kutatóink. Sok kőszegi ház jelentős, még feltáratlan kulturális és társadalmi örökséget hordoz. Izgalmas online adatbázis készül, amely része a Kőszegre érkező turisták számára is hozzáférhető lesz. Az Intézet Big Data-központjában adatelemzések folynak, a halálos betegségek megelőzése érdekében együttműködünk például a Markusovszky kórházzal. (x)